

Cognitieve stoornissen

Geheugenproblemen en
andere cognitieve stoornissen

Karin Roskes, mei 2026
Kaderarts ouderenzorg

Disclosure belangen spreker

(Potentiële) Belangenverstrengeling **geen**

Voor bijeenkomst mogelijke relevante relaties met bedrijven:

- Sponsoring of onderzoeksgeld nvt
- Honorarium of andere vergoeding nvt
- Aandeelhouder nvt
- Andere relatie, namelijk... nvt

Wat gaan we doen

- Geheugen en andere cognitieve functies
- Wat is normaal en wat is afwijkend?
- Verschil MOCA en MMSE
- Oefenen met MOCA

Geheugenfuncties

2 functies:

1. Onthouden kennis = bewust
2. Leren en onthouden vaardigheden = onbewust

3 processen:

1. Imprinting (aandacht)
2. Lange termijn opslag
3. Opdiepen

Geheugenfuncties 2

Voorwaarden opnemen nieuwe info

- Helder bewustzijn
- Aandacht
- Concentratie (= volhouden aandacht)

hersenenfuncties

Syndroom dementie

1. Geheugenstoornis; **én**
2. Eén of meer andere cognitieve stoornis(sen) in:
 - taal (afasie),
 - gericht handelen (apraxie),
 - herkenning (agnosie),
 - uitvoerende functies (redeneren, plannen, visuospatieel);
 - Gedrag/persoonlijkheid; **én**
3. Dagelijks functioneren wordt beperkt; **én**
4. Afname van functioneren tov vroeger; **én**
5. Geen delier of andere psychiatrische aandoening als oorzaak

Diagnostiek

Nederlandse versie
MONTREAL COGNITIVE ASSESSMENT (MOCA)

Geboortedatum: _____ Naam: _____
 Jaren opleiding: _____ Geslacht: _____ Datum: _____

VISUOSPATIEEL/EXECUTIEF Kopieer de kubus (3 punten) Teken een klok (tien over elf) (3 punten)		PUNTEN _____/5
BENOEMEN [] [] []		PUNTEN _____/3
GEHEUGEN Lees de woorden op, proefpersoon moet ze nazeggen. Neem 2 maal af. Laat ze na 5 min. opnieuw opnoemen.		GEZICHT FLUWEEL KERK MADELIEF ROOD 1e afname: [] [] [] [] [] 2e afname: [] [] [] [] [] Geen punten
AANDACHT Lees de rij cijfers op (1 cijfer/sec). Proefpersoon moet ze in dezelfde volgorde nazeggen [] 2 1 8 5 4 Proefpersoon moet ze in omgekeerde volgorde nazeggen [] 7 4 2 Lees de rij letters op. De proefpersoon moet bij iedere letter A met zijn hand op de tafel tikken. Geen punten bij > 2 ft [] F B A C M N A A J K L B A F A K D E A A A J A M O F A A B Serieel 7 aftrekken, beginnend bij 100 [] 93 [] 86 [] 79 [] 72 [] 65 4 of 5 goed: 3 pt 2 of 3 goed: 2 pt 1 goed: 1 pt 0 goed: 0 pt		
TAAL Zeg na: Ik weet alleen dat Jan vandaag geholpen zou worden. [] De kat verstopte zich altijd onder de bank als er honden in de kamer waren. [] Fluency: Noem binnen één minuut zo veel mogelijk woorden die beginnen met de letter D [] (N ≥ 11 woorden)		PUNTEN _____/1 _____/2 _____/3 _____/1 _____/2
ABSTRACTIE Overeenkomst tussen bijv. banaan en sinaasappel = fruit [] trein-fiets [] horloge-liniaal		
UITGESTELDE RECALL Woorden moeten herinnerd worden zonder cue		GEZICHT FLUWEEL KERK MADELIEF ROOD [] [] [] [] [] Punten alleen voor recall zonder cue
Optioneel Categoriecue Meerkeuze cue		
ORIENTATIE [] Datum [] Maand [] Jaar [] Dag [] Locatie [] Plaats		PUNTEN _____/6 TOTAAL _____/30 Tel er 1 pt bij op indien < 12 jr opleiding
www.mocatest.org		

Gestandaardiseerde Mini-Mental State Examination

© RM Kok, FRJ Verhey, 2002

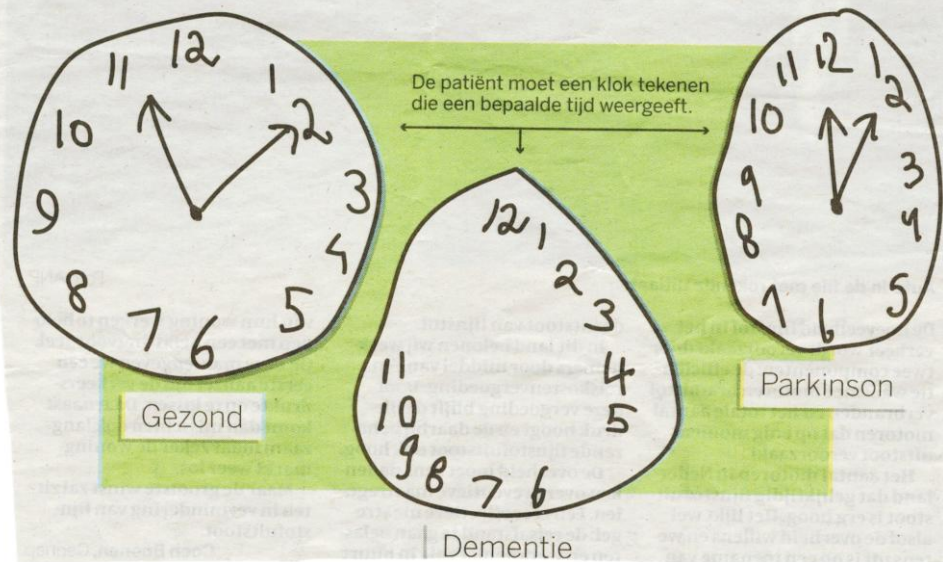
Naam patiënt : _____
 Datum invullen : _____ Naam invuller : _____

Ik ga u nu enkele vragen stellen en geef u enkele problemen om op te lossen. Wilt u alstublieft uw best doen om zo goed mogelijke antwoorden te geven.

1. a. Wiek jaar is het?
b. Welk seizoen is het?
c. Welke maand van het jaar is het?
d. Wat is de datum vandaag?
e. Welke dag van de week is het?	(0-5) _____
2. a. In welke provincie zijn we nu?
b. In welke plaats zijn we nu?
c. In welk ziekenhuis (instelling) zijn we nu?
d. Wat is de naam van deze afdeling?
e. Op welke verdieping zijn we nu?	(0-5) _____
3. Ik noem nu drie voorwerpen. Wilt u die herhalen nadat ik ze alle drie gezegd heb? Onthoud ze want ik vraag u over enkele minuten ze opnieuw te noemen. (Noem "tappet, sleutel, tafel", neem 1 seconde per woord) (1 punt voor elk goed antwoord, herhaal maximaal 5 keer tot de patiënt de drie woorden weet)	(0-3) _____
4. Wilt u van de 100 zeven aftrekken en van wat overblijft weer zeven aftrekken en zo doorgaan tot ik stop zeg?	_____

Kloktest peilt dementie

De 'kloktekentest' is al jaren een van de instrumenten voor artsen om te beoordelen of de patiënt een hersenaandoening als dementie of parkinson heeft.

MMSE

- Basis cognitietest
- Geheugen, oriëntatie, taal
- Minder gevoelig voor milde problemen

MMSE: duidelijke dementie aantonen

MoCA

- Uitgebreidere test
- Inclusief executieve functies
- Gevoelig voor milde cognitieve stoornissen

MoCA detecteert vroege cognitieve achteruitgang beter dan MMSE --> vroege signalering en MCI

MMSE vs MoCA

Kenmerk	MMSE	MoCA
Doel	Globale screening	Vroege detectie
Gevoeligheid	Laag bij milde stoornissen	Hoog bij milde stoornissen
Domeinen	Basis cognitief	Brede cognitieve functies
Gebruik	Dementie	MCI en vroege fase

Cognitieve domeinen

MMSE:

- Oriëntatie
- Geheugen
- Taal
- Aanvullen met kloktest

MoCA:

- Executieve functies
- Aandacht
- Werkgeheugen
- Abstract denken
- Visuospatiële functies

MoCA vs MMSE

Domein	MoCA	MMSE	Vershil
Executieve functies	Ja (trail, klok, abstractie)	Nee	Alleen MoCA
Visuospatieel	Kubus + klok	Pentagonen	MoCA uitgebreider
Geheugen	5 woorden + recall	3 woorden	MoCA gevoeliger
Aandacht	Cijfers, A-taak, serial 7	Serial 7 / WORST	MoCA breder
Taal	Benoemen, zinnen, fluency	Benoemen, zinnen	MoCA complexer
Abstractie	Ja	Nee	Alleen MoCA
Oriëntatie	6 punten	10 punten	MMSE nadruk hierop

Vragen?

Syntein

Oefenen maar!

Instructie MOCA afnemen lezen

Oefenen op elkaar – 3 tallen

Samen score bepalen

Afkappunten Moca

26 - 30 normaal

18-25 Milde cognitieve stoornis (MCI)

10-17 matig cognitieve stoornis

< 10 ernstig

